

Husdyrbruget i Danmark 1885.

Efter den alvorlige Mindelse, som allerede forrige Aar bragtes Landbruget paa saa godt som alle Omraader, var det sikkert ikke med overdrevne Forventninger om Tilbagevenden til de gode gamle Tider fra Halvfjerdserne, at man overskred Tærskelen til det nye Aar. Og dog — da min afdøde Kaldsfælle, Konsulent Jessen, i forrige Aars Oversigt hentydede til Muligheden af, at Verdenskonkurrancens Tryk kunde blive langvarigt og muligvis endnu haardere end i det da forløbne Aar. — var der maaske næppe Nogen, der tænkte sig en saadan landøkonomisk Situation som den, der nu, Aaret efter, foreligger — i alt Fald ikke for Husdyrbrugets Vedkommende.

Men hvor trykkende en Virkning en saa overraskende Tilbagegang end kan have havt i det Enkelte, bør det dog strax noteres, at Aaret ogsaa har bragt Vidnesbyrd om, at det ikke har formaaet at lamme Bestræbelserne for »at fæstne vort Landbrugs Basis« eller ændre Overbevisningen om, at vort Husdyrbrug ogsaa fremtidig maa og vil komme til at danne denne. Alle Bevægelserne paa Husdyrbrugets Omraade i Aarets Løb vise netop, at alle Kræfter have stræbt hen »til at kunne samles i alvorligt Fællesarbejde« for dette betydningsfulde Øjemeds Opnaaelse.

De Indflydelser, som ogsaa i det forløbne Landbrugsaar have stillet sig hindrende i Vejen for et rentabelt Husdyrbrug, have været af dobbelt Art, dels nemlig saadanne, som stode i Forhold til Aarets særegne Karakter i Henseende til Vegetation og Vejrlag; dels saadanne, som angik Verdenskonkurrancen og Konsumenternes økonomiske

Vilkaar, med Hensyn til hvilke sidste jeg kan indskrænke mig til at henvise til, hvad derom er fremført i Oversigten for foregaaende Aar af Jessen.

Betragte vi da først Aarets Vilkaar for Holdet, saaledes som disse have foreligget, maa de sikkert nok i det Hele taget kaldes væsentlig ugunstige.

Det vil erindres, at Forraadet af Halm og Hø til Vinterfodringen nærmest maatte kaldes knapt. Den gode Kvalitet tillod imidlertid en Sparsommelighed i Anvendelsen, som lod det række saa godt til, at der ej alene ikke har været Tale om Halmmangel for Vinterplejen uden netop paa Steder, hvis naturlige Beskaffenhed fører det med sig, at det næsten hvert Foraar »kniber«; men at det ogsaa har slaaget til, hvor Sommerstaldfodring anvendtes.

Rodfrugthøsten var ligeledes forholdsvis kun ringe, saa at det store — men endnu desværre altfor lille — Areal af henved 40,000 Tdr. Land, som var anvendt her til, kun gav et ringe Bidrag til Kreaturerne Vinterfodring paa økonomisk Maade. Og midt i Februar lød der da ogsaa Klager over, at Roeholdningerne i mange Brug vare slupne op, og da Høet undertiden var gaaet med, maatte derfor større Forraad af Klid kjøbes.

Vinterholdet har altsaa stillet ret betydelige Fordringer til Kraftfoderydelse og det dermed forbundne Pengeudlæg. Og om end adskillige Meddelelser gik ud paa, at man ikke var tilbøjelig til at fodre saa stærkt som i foregaaende Aar paa Grund af de lave Produktpriser, — saa har man modsat mange Steder dels søgt at faa Kornet bedre betalt igjennem Kreaturerne, dels ikke kunnet bekvemme sig til at afvige i nogen væsentlig Grad fra den tilvante Norm lige saa meget af Hensyn til Besætningens gode Trivsel og Udvikling som til Smørudbyttets Kvantitet og Kvalitet. Den Anskuelse kommer nemlig ogsaa til Orde, at, naar der nu til Dags sædvanligvis bruges mindre Mælk til 1 Pd. Smør, maa dette tilskrives den stærkere Benyttelse af Handelsfoderstoffer i Foderblandin-

gen. At Anvendelsen af Kraftfoder i Bruget ikke har været i nogen egentlig Tilbagegang, skjønnes desuden ogsaa af den Omstændighed, at der i sidste Landbrugsaar har været en Overskudsindførsel

af Klid: c. 160,₂ Mill. Pd. (imod 130 Mill. ifjor),
af Oliekager: c. 65,₀ — — (imod 61 Mill. ifjor),
selv om der tages Hensyn til, at Gjennemsnitsfoldene 1884 af de Kornsorter, der mest finde Anvendelse til Kreaturfoder, vare under et Middelaars.

Et andet Forhold, der har bidraget Sit til at belaste Holdets Udgiftskonto og forstærke Trykket ved de vigende Priser, er det, der igjennem Aarets Løb har gjort sig gjældende imellem Priserne paa Handelsfoderstoffer og Priserne paa Korn, idet hine have holdt sig forholdsvis høje sammenlignet med disse og kun langsomt fulgt Faldet i Kjød og Mejeriprodukters Værdi. En Sammenligning af Middeltallene (efter en maanedlig Notering i Kalenderaaret) af kjøbenhavnske Priser for Byg og Havre paa den ene Side og prima grove kjøbenhavnske Hvedeklid samt kjøbenhavnske Rapskager paa den anden Side viser saaledes kun ca. 1²/₅ Øre mere for 1 Pd. Byg end for 1 Pd. Klid, lige Pris for Byg og Rapskager, næppe 1 Øre mere for Havre end Klid, og Rapskager ca. ³/₅ Øre dyrere end Havre. Og medens Byg og Havre i hele Aarets Løb er gaaet 1 Kr. ned pr. 100 Pd., er Klid kun dalet 70 Øre og Rapskager ca. 20 Øre. I Aarets 6 sidste Maaneder blev Forholdet især forrykket i Disfavør af Kornet, idet Byg efter den nævnte Notering er faldet henved 1,50 Kr., medens Klid kun i Decbr. noteredes 40 Øre og Rapskager 70 Øre pr. 100 Pd. lavere end i Juli. Til Sammenligning er valgt de lavest angivne Satsler.

Intet Under derfor, at Udtalelserne fra Landmændene især fra indeværende Efteraars- og Vintertid gaa ud paa, at man iaar saa vidt gjørligt til Kreaturholdet benytter egen Kornavl i Stedet for Handelsfoderstoffer. Hvad Sommerholdet angaaer, da har det havt væsentlige Besværigheder at kæmpe med. Maj Maanedes lave Tempe-

ratur (c. 1 Gr. C. under Middelv.) satte Græsvæxten langt tilbage. Udbindingen fandt forholdsvis sildig Sted, og Besætningerne lede meget af Kulden i den første og bedste Del af Udgræsningen. Det kunde saaledes ikke heller undgaaes, at Ydelsen led en tilsvarende Indskrænkning. Sommeren var tør, Græsvæxten kunde ej alene ikke yde Besætningerne det ønskelige Produktionsfoder, men ofte ej engang det højst nødvendige Vedligeholdelsesfoder. Derfor tabte Køerne gennemgaaende yderligere i Huld og Mælk paa en Tid, da de efter Regelen skulde have leveret begge Dele bedst og billigst. Kun hvor Sommerstaldfodring planmæssig var indført i Driften, lode de uheldige Virkninger af Plantevæxtens Knaphed sig paa nogenlunde tilfredsstillende og økonomisk Maade udjævne. Ogsaa uden denne Betingelse nødtes man vel til at benytte Staldfodring i stor Udstrækning sidste Sommer; men det skete da paa Bekostning af Fodermidler, som vare bestemte for en anden Periode af Holdet, til hvilken de med forøget Bekostning maa skaffes tilveje paa anden Maade. Den helt eller delvis gennemførte systematiske Sommerstaldfodring har saaledes utvivlsomt tvunget sig mere ind som nødvendigt Led i Omdriften for Husdyrbrugets Skyld efter sidste Sommers Erfaringer. Med den indtrædende Nattefrost i August var den kortvarige egentlige Sommer forbi. Og fra den Tid af vare Kreaturerne igjen med korte Afbrydelser undergivne Indflydelsen af Kulde, Regn og vedvarende utilstrækkelig Græsning, hvor denne ikke, som nævnt, var bleven skaanet ved Staldfodring. De maatte derfor tidlig tages ind om Natten og bleve gennemgaaende indbundne i en mere eller mindre utilfredsstillende Tilstand.

Paa Grund af disse Forhold har Sommerholdet saaledes næsten overalt krævet forholdsvis betydelige extraordinære Tilskud, bl. a. ogsaa af Handelsfoderstoffer; og den Klage, »at Kreaturholdet iaar hyppig har været dyrt og Udbyttet ringe«, er sikkert vel grundet. Husdyrbrugets Afsætningsvilkaar i det forløbne Aar have mere end noget andet trykket Landbruget.

Smørpriserne, der ingenlunde vare høje, dalede uventet tidlig i Slutningen af forrige Vinter og i Foraaret omkring en 20 pCt. Det var en Skuffelse for Landmanden netop paa en Tid, da Vinterproduktionen vel omtrent var paa sit Højeste, og da man begyndte at sælge en Del Aarets Udbytte indskrænkedes betydelig herved. Prisen gik (efter en Gang maanedlig Optegnelse fra »Berl. Tid.«) ned under 1 Kr. gennem April til August inkl., endog til kun lidt over 80 Øre; hævede sig vel igjen i Septbr., Oktbr. og Novbr. Maaneder, men der var da kun forholdsvis lidet disponibelt for Markedet, og i Slutningen af November var Gjennemsnitsprisen for Export-Smør efter Grosserer-Societetets Notering 108 Øre, o: c. 14,3 pCt. lavere, end Gjennemsnittet af de sidste 10 Aar for sidste Uge af November har været. Gjennemsnittet af de 12 maanedlige Optegnelser giver c. 100 $\frac{1}{3}$ Ø. pr. Pd. Overskudsudførselen af dette Produkt udgjorde for Aaret 110,559 Tdr. eller 5,572 Tdr. mindre end i det foregaaende Aar, endskjøndt Udførselen — absolut taget — har været 3,454 Tdr. større. Den har dog været 13,181 Tdr. større end Gjennemsnittet af Overskudsudførselen i Tiaaret 1874—84.

Priserne for Kælvekøer have i vort hjemlige Marked forholdsvis holdt sig bedst og Handelen hermed været livligst. Bedst vare de i Begyndelsen af Aarets første Par Vintermaaneder, i Maj og i September. 1ste Klasses Lødekøer have saaledes jævnt væk kunnet afsættes til 200 à 250—60 à 300 Kr. Af og til var Prisen dog mere trykket og Handelen slæbende og da — som altid — mest for daarligere Kvaliteters Vedkommende. Hvor stor en Betydning der vedvarende — trods de ogsaa paa dette Omraade vigende Konjunkturer — tillægges gode Avlsdyr, ældre som yngre af anerkjendte konstante Malkestammer, kan skjønnes deraf, at fra enkelte saadanne har man fremdeles kunnet afsætte saa mange Tillægskalve, 8 Dage gl., og af begge Kjøen, som der kunde skaffes til den efter vore Forhold høje Pris af 30 Kr. pr. Stk.; unge Tyre 1 à 2

Aar til 2—3 à 400 Kr. og Køer paa 3, 8 à 9 Aar gl. til 400 Kr. Stykket.

Magert Opdræt og »Udsættere« fra Mælkeribesætningerne have derimod været i stærkt dalende Kurs paa Grund af de slette Priser paa Fedekreaturer. De have endog jævnlig været betegnede som næsten uafsættelige, saa at de maatte beholdes i Maaneder efter den Tid, da de skulde have været udsatte af Besætningen, eller ogsaa ere de blevne solgte til næsten fabelagtig lave Priser. Svinepriserne have i det Hele taget været temmelig stabile og tilfredsstillende; i ethvert Tilfælde ikke saa lave, at Holdet, o: Fedning, ikke har betalt sig. Højest stode de i Sommertiden med 32 à 33 Øre pr. Pd. l. V. Gjennemsnittet af 12 maanedlige Noteringer for Kalenderaaret (efter Opgivende fra Sekretariatet for de »samv. sjæll. Landboforeninger« i »Ugeskr. f. Landm.«) giver ca. 30¹/₂ Øre for fede Svin à 200 Pd. l. V. og derover, 29²/₃ Øre for Sengsvin à 140—200 Pd. Varde og Holstebro Svineslagteriers Noteringer paa samme Maade 29¹/₆ Ø. for Sengsvin.

Siden vore Svin udelukkedes fra det engelske Marked, er det alene Hamburgs Marked, der er bestemmende for vor Udførsel af levende Svin. Navnlig har det til enkelte Tider af Aaret været gunstigt for større, fede Svin. Gjennemsnitsprisen har efter direkte Beretninger fra Hamburg i det forløbne Kalenderaar dersteds været for saakaldte »bedste rene fede Svin« 43,33 Kr. pr. Centner og for Sengsvin 44,75 Kr. pr. Centner. Fra 1ste Juli f. A. er imidlertid den tyske Indførselstold paa Svin forhøjet fra 2¹/₂ til 6 Reichsmark, og naar Hamburg da ogsaa gaaer ind i Rigs-Toldterritoriet fra Udgangen af Aaret 1887, vil denne Chance for rentabel Svinefedning hos os muligvis ogsaa paavirkes deraf.

Grosserer Ph. W. Heymann tilraader af denne Grund Landbruget (Ugeskr. f. Landm.) især at lægge sig efter let fedede, lidt langstrakte Svin à 150—190 Pd. l. V. Slagtede og præparerede til saakaldet »Bacon« passe disse

bedst for det engelske Marked, som er eneste Kjøber af denne Vare fra os. Forskjellen paa magert og fedt Flæsk skal kunne ventes at ville stige fremtidig; for afvigte Aar angives den at have været 24 sh. pr. eng. Ctn. (henholdsvis 68 og 44 sh.). Han gjør tillige opmærksom paa, at der ved hans Foranstaltning er indført fra England nogle Bedford-Orner, der ansees for særlig egnede til Produktion af denne Slags Svin, og at de ere udstationerede til Fribedækning forskjellige Steder paa Fyen.

Smaagrise have bestandig været i høj Pris og stærkt efterspurgte. Overskudsudførselen af Svin har for Aaret udgjort 189,127 Stkr. eller 120,913 Stkr. færre end foregaaende Aar. Men ved Siden heraf have vi havt en Netto-Udførsel af 25,8 Mill. Pd. Flæsk imod 25,9 forrige Aar. Sammenlignet med Gjennemsnitstallet for Tiaaret 1874—1884 har der saaledes i sidste Landbrugsaar været en mindre Overskudsudførsel af 32,640 Stkr. Svin, men en større do. af 17,0 Mill. Pd. Flæsk.

Det er især de gennemgaaende slette Priser paa Fedekvæg, der have særtegnet Aarets Ugunst for Landbruget, og det vil da atter sige det engelske Markeds mere og mere nedadgaaende Tendents. Efter Beretningerne fra Newcastle begyndte det »trevent« i Januar, blev hurtig »meget daarligt«, og saaledes har det i Grunden været Aaret ud. I April og navnlig i Maj var der et Par bedre Markeder dels ved mindre Tilførseler, dels ved Realisationen paa en Gang af 1009 Kreaturer til Manchester. Og af den sidste Pristegning droge bl. a. de fra Kjøbenhavns Fedeskue exporterede Dyr god Fordel, saa at der eksempelvis hjembragtes 31 Øre pr. Pd. l. V. for gode Kreaturer eller endog derover. I Begyndelsen af Novbr. var der ligeledes et bedre Marked. Som anført i forrige Aarsberetning, er det fremdeles dels den store Arbejds- og Forretningsløshed med dertil knyttet mindre Kjøbeevne, dels de store Tilførseler af Faarekjød i preserveret Tilstand fra Ny Zeeland og Brasilien, dels endelig de store Tilførseler af levende

Kreaturer og Faar fra de forenede Stater og Kanada til Liverpool og London, der holde Priserne nede, og hvoraf især de sydlige Markeder stadig trykkes meget. I August og Septbr. klagedes der særlig over, at Tilførselen fra Tønning til Sunderland trykkede Newcastle Marked; og kanadiske Kreaturer fandt ligeledes Vej dertil. I Oktober tilførtes der til sidste Sted 2000 Faar fra Island over Leith. Hvilken Betydning de oversøiske Tilførseler have for Priserne, skjønnes let, naar man seer, at der i Decbr. f. A. ankom en Ladning Faar paa 24,000 Stkr. i slagtet og frossen Tilstand; det er den største, der endnu er ført over Havet fra Ny Zeeland til London. Kjødet ansaaes for fineste Kvalitet, lige med bedste engelske Bedekjød. Paa faa Undtagelser nær, der have naaet 30 til 32 Øre pr. Pd. levende Vægt, har der vel næppe været hjembragt højere Priser fra England end 25 à 26 Øre pr. 100 Pd. l. V.; og det kun unge, fuldt fedede Dyr, som gik taalelig fra Haanden. Hyppig have Resultaterne været meget slette, endog temmelig langt ned under 20 Ø. for ældre Kreaturer. Fedekreaturer, der have passet for det københavnske Slagtemarked (o: unge og ikke for store), ere blevne solgte fordelagtigere her, og hvad der blev holdt tilbage fra dette Marked for at sendes til England, bragte ofte et Tab hjem af Forsendelsesomkostningerne, o: godt og vel 40 Kr. pr. Styk. Derfor vides ogsaa Exportører i Provinserne, som ellers afsende til England, at have benyttet det københavnske Marked saa vidt gjørligt i Stedet for. Bedre, mindre Tyre sendtes ofte til Hamburg; og enkelte Gange har ogsaa en større københavnsk Afsender forsøgt det berlinske Marked ad Routen Stettin.

Foruden denne absolute Dalen af Priserne paa Fedekvæg, er Fedningen yderligere bleven trykket ved Misforholdet imellem Opkjøbsprisen paa magre Kreaturer til Fedestalden og Salgsprisen herfra, idet hin har været alt for høj — undertiden lige med eller over denne sidste. Denne Ulempe har selvfølgelig været mest følelig, hvor Holdet var indrettet paa aarlig Omsætning af Besætningen

igjennem kombineret Malke- og Fedesystem. Kun Fedning af velopdrættet virkeligt Kjødkvæg fra Kalvealderen af synes at have Udsigt for sig herefter.

Kvægfedning har altsaa i det Hele taget været en daarlig Forretning i det tilbagelagte Aar; og især gjælder dette om Fedning af Udsættere fra Mælkeribesætningerne og andre for denne Produktion ikke særlig eller endog mindre godt anlagte Kreaturer. Det tør vistnok ansees som givet, at den baade er og herefter vil blive indskrænket betydelig, og at navnlig Fedning af den sidst omtalte Art er at betragte som standset indtil videre. I denne Retning gaa Udtalelserne ogsaa i Jylland, hvor der endog i Efteraaret stode mange Stude usolgte, som vare opdrættede til Fedning. Og selv fra Egne, hvor Holdet saaledes fra gammel Tid har været baseret paa Studeopdræt og Fedning, lyder der Røster om Overgang til Mejeridrift.

Som en Sag af mere lokal Interesse skal endnu omtales, at Afsætningen af visse Kvaliteter Slagtekreaturer fra Landbruget i de Kjøbenhavn nærmest omgivende Amter er bleven vanskeligere, siden Kjødhandelen paa det hidtilværende Kjødtorv her i Byen blev forlagt andet Steds hen, og Tilførselen fra Landet for en Del derved blev hindret.

Det er altsaa Mejeridrift i Forbindelse med Svinehold, som, trods en ret betydelig Nedgang i Priserne (den kan findes taxeret til ca. 30 Kr. mindre Indtægt for Smørsalg pr. Ko end for 6 à 10 Aar siden) endnu har betalt sig bedst. Og hvor Ko- og Svineholdet har været i Orden, har dette været den bedste Støtte til at bære over Aarets økonomiske Besværligheder. At holde mange og gode Køer og Svin i Mejeridriften, naar tillige have den nødvendige Indsigt i igjennem en hensigtsmæssig Foderblanding at skaffe billig og god Gjødning, ansees derfor fremdeles for det sikreste Middel til at holde Landbruget oppe. Ved Siden heraf fortjener det sikkert tillige nøje Paaagtning, hvad fremragende Landmænd i Dagens Diskussion have ytret, at der burde stræbes hen til en

Ordning med Fællesmejerierne, hvorved det blev muligt for det mindre Brug at tilbagekjøbe skummet Mælk, Valle og Kjærnemælk for en rimelig Pris til Bedste for Svineholdet og Vedligeholdelsen af Jordens Produktionsevne.

Vor Overskudsudførsel af Kvæg var i Landbrugsaaaret 82,324 Stkr., o: 11,951 Stkr. eller 14,5 pCt. færre end i det foregaaende Aar, men kun 85 Stkr. færre end Gjennemsnittet for Tiaaret 1874—84. Den absolute Udførsel beløb sig til 98,222 Stkr. imod 112,263 Stkr. ifjor. For Faarenes Vedkommende har Overskudsudførselen været 47,379 Stkr., o: 32,569 Stkr. eller c. 40,7 pCt. færre end ifjor og 9,796 Stkr. færre end Gjennemsnittet af det nævnte Tiaar. Den absolute Udførsel var 70,421 Stkr. imod 104,813 ifjor.

Disse Tal illustrere tilstrækkelig tydelig, hvilken uheldig Indflydelse Forandringen af det engelske Markeds Karakter har havt paa vort Husdyrbrugs Afsætningsforhold. Thi saa godt som hele vor Udførsel af Hornkvæg og Faar er i det forløbne Aar ligesom tidligere gaaet til det engelske Marked i London og Newcastle, hvorimod Markedet i Edinburgh ikke uden aldeles undtagelsesvis for nogle faa Stkr. Kreaturer har været benyttet siden August Maa-neds Begyndelse. Nøjere bestemt har

Exporten til Storbritanien i Kalenderaaret i Følge velvillige Oplysninger fra de respektive Rhederier udgjort 67,076 Stkr. Hornkvæg (inkl. c. 5,878 Kalve), 49,639 do. Faar og Lam samt c. 307 Stkr. Svin. ialt 117,022 Stkr. Kreaturer. I Kalenderaaret 1884 udførtes derimod c. 90,869 Stkr. Hornkvæg (inkl. c. 8,272 Kalve), og 85,534 Stkr. Faar, ialt 176,402 Stkr. Kreaturer.

Kvægudførselen er altsaa aftagen med omtrent 26,16 pCt., Faareudførselen med omtrent 41,97 pCt. og Totaludførselen med ca. 33,83 pCt., naar der sees bort fra Svineudførselen, der i alt Fald har været meget ringe, hvis der i det Hele taget har været anden heraf end den nævnte højst ubetydelige her fra Kjøbenhavn til Hull.

Af de i 1885 udskibede Kreaturer gik 12,480 Stkr.

Kvæg (inkl. 530 Kalve) og 16,573 Faar eller 24,89 pCt. til Londons Marked — 803 Stkr. Kvæg (inkl. 48 Kalve) og 175 Faar eller 0,84 pCt. til Edinburghs Marked og Resten, 74,27 pCt., til Newcastle. Naar man sammenligner denne Kjendsgjerning med den anden, at Newcastle Marked ifølge Beretningerne saa godt som bestandig har været besværet af alt »for stor Tilførsel«, saa at der af og til paa en Markedsdag er forblevet en Del Kreaturer usolgte — 2, 3 à 400 Stkr., — ligger det nær at agte nøjere paa, hvad der ved Aarets Slutning hævdes fra Leith, nemlig, at der ikke paa noget andet Marked i Kongeriget er bedre Begjær efter »vel fedede« Kreaturer end dersteds. Igjennem Vintermaanederne og indtil omkring den 20de Maj skeer der ikke dertil nogen saadan Tilførsel af kanadiske Kreaturer, at det i mindste Maade kan udgjøre en trykkende Konkurrance for danske og svenske. For dette Aars Vedkommende gjøres der særlig opmærksom paa, at »der er færre Kreaturer paa Turnips, end det i mange Aar tidligere har været Tilfældet«. Og med den Bemærkning, at det formentlig har været en Fejl, at Strømmen for vor Export til Storbritanien saa ganske er bleven ledet bort fra det skotske Marked, stilles det i Udsigt, at dette sidste fremtidig vilde vise sig at frembyde gode Betingelser for fordelagtig Afsætning af danske og svenske Kreaturer af bedre Slags, naar man kun ikke vil indskrænke sig til enkelte Prøvesendinger, men forsøge at tage Markedets Vilkaar igjennem hele Aaret.

Heller ikke Hestehandelen er forbleven uberørt af den almindelige Stagnation og Tilbagegang, som har karakteriseret Aaret. Den har gjenneemgaaende været treven og med vigende Priser, især i Aarets sidste Halvdel. Prisfaldet paa gode Handelsheste androg vel omtrent 18 à 20 pCt., men paa simplere endnu mere. Og ældre Heste, Plage og Føl have til Tider kun vanskelig fundet Afsætning. Ikke heller fra fremmede Opkjøberes Side har der været saa god Efterspørgsel som ellers. Med Forholdene særlig godt kjendte Forretningsmænd have villet hævde,

at en hertil medvirkende Grund for en Del har været den, at Opkøberne ikke have kunnet erholde Hestene af saa god Kvalitet, som der forlangtes. I Efteraaret, ved Begyndelsen af November Maaned, var der lidt opadgaaende Tendents ved Opkøb af 1000 Stkr. Droschkeheste til Frankrig. Gjennemsnitsprisen for disse skal have andraget c. 430 à 450 Kr., altsaa en ret respektabel Totalsum. Ved Bedømmelsen af dette specielle Markeds Værd maa det desuden erindres, at det medtager en Del Individider, der, om de end ikke kunne kaldes for Udskud, dog ofte vanskelig lade sig omsætte i den hjemlige Handel.

Værdsættelsen af den danske Arbejdshest i Udlandet synes iøvrigt ikke at aftage. Næst at rose dens indtagende Former, store Udholdenhed og fortrinlige Temperament, ytrer »Schles. Landwirth«, at den i lang Tid har været den mest yndede Arbejdshest, men næppe har været at faa for Penge; og at Prisen paa en god dansk Hingst er saa stor, at den er uoverkommelig for det kgl. Stutteri. Det maa derfor paaskjønnes, at der i det svundne Landbrugsaar ogsaa har rørt sig virksomme Initiativer til den nationale Hesteavl's Fremme.

Overskudsudførselen af Heste var 7,216 Stkr. eller 568 Stkr. større end foregaaende Aar og 1083 Stkr. større end Gjennemsnittet af Tiaaret 1874—84. Den absolute Udførsel var 11,191 Stkr. mod 10,904 Stkr. ifjor, og Indførselen var sidste Aar kun 3,975 Stkr. imod 4,256 i 1883—84.

Det er navnlig Indførselen fra Sverrig, der synes at være i jævn og stadig Aftagen. Der klages over, at der i Skaane — vort nærmeste Opland for Indkjøb — nu kun kommer forholdsvis faa gode yngre Heste frem i Markedet; og man vil søge en stærkt medvirkende Grund dertil deri, at Staten udsøger og opkøber til Remonte-Depoterne en Del af de bedste Heste i 3 Aars Alderen. —

Har Landbrugsaaet 1884—85 altsaa — økonomisk taget — i væsentlige Retninger betegnet et Tilbageskridt paa Husdyrbrugets som paa andre Omraader, saa er dette

— som tidligere antydet — saa langt fra Tilfældet med Hensyn til den Virksomhed, der er udfoldet paa det intellektuelle Omraade, og til de Midler, der søges anvendte for at udvikle det til den bedst mulige og sikre Løftestang for det rationelle Landbrug, at man snarere maa sige, at der i saa Henseende har rørt sig ualmindelig kraftige Impulser.

Af Skuer har der foruden de sædvanlige Statshingsteskuer været afholdt de samv. sjæll. Landboforeningers Fedeskue i Kjøbenhavn den 4de og 5te Maj. Det maa betegnes som det største, der hidtil har været afholdt her, og tillige som et meget vellykket, især for enkelte Afdelingers malkende Køer, Goldkøers, Kviers og unge Studes Vedkommende. Det var derhos bedre besøgt af præmieæskende Dyr fra Steder udenfor Sjælland end noget tidligere. Den 26de og 27de Juni afholdtes dernæst i Horsens de jydskes Fællesforeningers 4de Skue for Tillægsdyr, hvilket vidnede ikke mindre fordelagtig om den jydskes Heste- og Kvægavls Standpunkt i Nutiden. Særlig fortjener det at bemærkes, at Følhopperne af den rigtige jydskes Slags efter kompetent Skjøn vare temmelig talrige og ganske godt re-præsenterede. (Ugeskr. f. Landm.)

Skjøndt kun mere indirekte og sideordnet vedrørende det egentlige Husdyrbrug, kan det endnu tilføjes, at Bestræbelserne for Gedeavlens Fremme ere blevne fortsatte og særlig i Stevns, hvortil er indført baade norske og tyske Geder, at der er blevet indledet Forsøg med østfrisiske Malkefaar, at de tre Selskaber for Fjerkræavlens Fremme arbejde med stor Energi og have afholdt Udstillinger i Kjøbenhavn, Odense og Slagelse, og det førstnævnte Sted saavel for levende som for slagtet Fjerkræ.

En Del vigtige Skridt fra de forskjellige provinsielle centrale Landboforeningers Side til Husdyrbrugets Fremme i sidste Landbrugsaar er allerede omtalt i forrige Aarsoversigt, f. Ex. for Kvægbrugets Vedkommende den sjællandske Fællesforenings Optagelse af Spørgsmaalet om Ansættelse af Amts-Konsulenter og om Kvægavlsforeninger

til Fremme for Forbedringen af det røde Malkekvæg ved kyndigt Udvalg af Stamdyr og ved Stambogsførelse. Af Foreningens Aarsberetning fremgaaer det, at den projekterede Grundlæggelse af en saadan Stamme paa Turebylille er begyndt med Overtagelsen af Gaardens Drift og Indkjøb af flere fortrinlige Avlsdyr dertil.

Foreninger til Indkjøb af gode Stamholdere af Hankjønnen have ligeledes haft al ønskelig Fremgang i Aarets Løb. Dette maa ansees for en meget virksom og rationel Foranstaltning til Kvægavlens Fremme; især naar — som i Præstø Amts Landboforening — Skridtet gjøres fuldt ud ved Bestemmelser om, at kun Medlemmernes bedste Køer maa »holdes til«, — at det Afkom, der falder indenfor Foreningen, fortrinsvis kommer dennes egne Medlemmer tilgode, hvis Ejeren ikke selv vil benytte det, — og endelig ved Kontrol med Moderdyrenes Udvikling. Som man seer, er der altsaa her tillige taget Sigte paa et systematisk Udvalg af Hundyr og dermed en solid Grund lagt for en sund og god Udvikling af Avlen. Og ikke mindst Betydning faa disse »Tyreforeninger« derved, at de sees at blive oprettede sognevis og saaledes at drage den mindre Bruger, lige til Husmanden med sin eneste Ko, med ind i Fremskridtet. I de Egne af Landet, hvor Interessen for Mælkeridrift og Kvæghold er videre udviklet, er det langt fra nogen Sjældenhed netop at træffe ganske fortrinlige Køer i Husmandsbruget, hvorfra der ogsaa efterhaanden kunde trækkes udmærket Tillæg, om kun Adgangen til gode Tyre var lettere og mere almindelig, end det som Regel hidtil har været Tilfældet.

Endelig har endnu den sjællandske Fællesforening ogsaa optaget et Forslag fra Stevns Herreds og Omegns Landboforening om at søge tilvejebragt et større Svinemarked heri Kjøbenhavn, ligesom den jydsk Fællesforening har været virksom for at hidføre en Nedsættelse i Jernbanernes Fragttaxter for Befordringen af levende Svin.

Ogsaa Hesteavlen har haft sine virksomme Tals-

mænd. »Foreningen til den ædle Hesteavl's Fremme« vøterede i December 1884 en Sum af 8400 Kr. til dermed at støtte Selskaber, som havde til Formaal at opstalde Fuldblods- eller ædle Halvblodshingste til Avl. Og i Aarets Løb har samme Forening ladet indkjøbe i Mecklenburg 3 Hingste, der ere udstationerede paa Fyen. Som det meddeles fra kompetent Side, skulle Hingstene efter deres Afstamning nærmest kunne betegnes som »Halvblod« af stærkere Type. De ere i 4- og 5-Aars-Alderen og ere faldne ved Beskelere i Stutteriet i Celle. Oldefaderen til de to var en fra England indført Halvblodshingst »Norfolk«, som imidlertid skal have været Stamholder i Celle i 22 Aar; og ikke mindre end 45 af Stutteriets nuværende Beskelere skulle nedstamme fra denne Hingst og være af gennemgaaende Lighedspræg. Der synes altsaa under alle Omstændigheder at knytte sig en særlig Nedarvnings-evne (Individual-Potens) til Familien, som det maa ønskes ogsaa at ville gjøre sig gjældende hos de hertil indførte Beskelere. Det er en god og omsigtig Forholdsregel, at Hingstene og deres Afkom ifølge Statutterne ville saa vidt muligt hvert Aar blive underkastede Besigtigelse af en dertil udvalgt sagkyndig Kommission.

Ved iøvrigt at lade det staa hen, hvorvidt det maa ansees mere eller mindre heldigt pr. Princip paany at ville søge et eventuelt Fremskridt i vor Hesteavl baseret paa Stamholdere med heterogene Nedarvningsanlæg, skal kun bemærkes, at forsaavidt vort Marked for Opkjøb af lette Heste i Sverrig, hvortil vi (foruden til Nordtyskland) væsentligst ere henviste, skulde lide en yderligere og større Indskrænkning, vil det selvfølgelig være af stor Betydning, om denne Side af Avlen her hjemme var kommen noget paa Fode igjen. Og desuden — hvorfor ikke, især under de nuværende Forhold, skjænke enhver Produktionsgren den Opmærksomhed, som den efter sin Beskaffenhed og Mulighed i Henseende til Gjennemførelse og til Landets Behov fortjener? Havre, frisk Luft og Bevægelse staa dog ligesaa vel til vor som til vore Naboers Raadighed. Vigtige

Vink, der i høj Grad fortjene Paaagtning med Hensyn til Hesteavlen ere fremkomne fra Stutterikommissionens Sekretær, Generalkrigskommissær Torp, og ligeledes fra Regjeringens Tilforordnede for nogle jydsk Amter, Etatsraad Mourier-Petersen, i den aarlige Beretning om Kommissionens Virksomhed. Navnlig skjænkes Blandingsavlen og Bevarelsen af vore gode Hopper for vor egen Avl en indgaaende Opmærksomhed; og Betydningen af dette sidste Moment kan sikkert heller ikke pointeres for stærkt.

I det Hele taget maa det ansees for en med Tidens Krav stemmende Foranstaltning, at Landhusholdningsselskabet under Vakancen i Konsulentpladsen har besluttet at ordne en særlig konsultatorisk Virksomhed af en Fagmand i Spørgsmaal, der vedrøre Hesteavlen her i Landet. En omfattende Undersøgelse af præmierede Hingstes Afkom, som Dyr læge J. Jensen har foretaget igjennem Aarene 1883 og 84, har fundet sin Afslutning for Østjyllands Vedkommende med en til Stutterikommissionen i sidste Landbrugsaar afgiven Beretning, der er bleven udgiven i Trykken ved Ministeriets Foranstaltning. Og endelig er ligeledes Udbyttet af et 3-aarigt Arbejde af den sjællandske Fællesforenings Stambogsudvalg forelagt Offentligheden igjennem Udgivelsen af 1ste Del af »Stambog over Heste og Malkekvæg.«

Slutstenen paa alle disse Bestræbelser for at sikre et solidt Fremskridt af vort Husdyrbrug turde tilsidst dannes af det i sidste Bestyrelsesmøde i Landhusholdningsselskabet vedtagne Forslag til Ændring i Husdyrloven af 2den Juli 1880. Dette Forslag findes meddelt i et foregaaende Hefte af nærværende Tidsskrift; og jeg skal derfor kun herom gjenkalde i Erindringen, at der ogsaa bl. a. heri er lagt Hovedvægten paa rene Racer som Grundlag for vor Husdyravl og paa Bevarelsen af Hopper, Køer, 2- og 3-aarige Hingste samt paa Fremskaffelsen af gode Tyre til Stamholdere.

Et Resumé af hele denne Side af Aarets Virksomhed peger saaledes bestemt hen paa, at man er ivrig beskjæftiget med paa alle Maader at lægge Vind paa Fremskaffelsen af de bedst mulige dyriske Produkter; og at den Anskuelse endnu ikke synes at være undergaaet nogen Forandring, »at det er paa det rentable Husdyrbrug, at vort Landbrugs Fremtid først og fremmest beroer«.

Et andet Spørgsmaal af betydelig Vigtighed for vort Husdyrbrug har i Aarets Løb fundet en delvis Løsning derved, at der i 3 af de vigtigste jyske Exporthavne — Aalborg, Randers og Aarhus — for Statens Regning er blevet opført Stalde, i hvilke de for Udførsel til England bestemte Dyr kunne blive underkastede et Sundheds eftersyn, der virkelig svarer til Englændernes Mistænksomhed imod al fremmed Kreaturindførsel og til deres tydelig tilkjendegivne Fordringer i saa Henseende.

Endvidere er der af Regjeringen foretaget indledende Skridt til at lempe vor veterinære Lovgivning saa vel efter disse Forhold som efter Nutidens øvrige Krav i andre Henseender. Ved en meget omhyggelig og detailleret svensk Lov af 1ste Maj f. A., der anordner vedvarende Kontrol med al Indførsel af fremmede Husdyr til Sverrig, og ved Opførelsen af de herfor nødvendige Karantæne- og Receptionslokaler i Indførselshavnene, er vort Naboland allerede kommet et godt Stykke forud for os i denne vigtige Sag.

Husdyrenes Sundhedstilstand har i Landbrugs-aaret i det store Hele ikke givet Anledning til Klage ud over, hvad det ene Aar med det andet plejer at bringe. Smitsoter, der kunde kompromittere vor frie Indførsel af Kreaturer i England, have ikke hersket.

Den Sygdom, som vel ikke officielt er anerkjendt for smitsom, men som under sædvanlige Forhold er den, der utvivlsomt forvolder vort Husdyrbrug de største Tab, nemlig Tuberkulosen, har som hidtil listet sig omkring og, som rimeligt er, vundet endnu større Terrain. Studiet af denne Samfundsfjendes Aarsags- og Udviklings-

forhold har imidlertid ogsaa gjort Fremskridt i det svundne Aar her lige saa vel som i andre Lande, i hvilken Henseende jeg skal henvise til Dr. med. Bangs fortsatte Arbejde og Forsøg paa det landøkonomiske Forsøgslaboratorium, og paa hvilke Opmærksomheden allerede er bleven henledet i sidste Aarsoversigt. Det staaer til at vente, at det er ad denne Vej, at Spørgsmaal saa vel om den sidst nævnte ødelæggende Sygdoms som om andre tilsvarende Kalamiteters — f. Ex. epizootisk Kastnings — Bekæmpelse en Gang vil blive løst til stor økonomisk Vinding for Husdyrbruget. —

Denne summariske Oversigt over vort Husdyrbrugs Vilkaar i Landbrugsaaet 1884—85 kan jeg ikke slutte uden at paakalde Landbrugets Erindring af de tvende Mænd, Professor Prosch og Konsulent Jessen, der saa nøje og tildels saa længe vare knyttede til det, men som tabtes for det i afgang Sommer. — Det ligger uden for min Kompetence nærmere at karakterisere eller værdsætte dette Tab; men i al Korthed turde deres individuelle Virksomhed maaske kunne særtagnes saaledes, at medens det var Prosch's Fortjeneste igjennem en lang Aarrække sikkert og bestemt at have peget paa de af Naturen selv udstukne Linier, indenfor hvilke vort Arbejde i Husdyrbrugets Tjeneste maa falde, naar det skal have Udsigt til at lykkes, — saaledes var det vel Jessens Fortrin at være i Besiddelse af en fortrinlig Evne til Samarbejde med Landbruget og til en mere i det Enkelte gaaende direkte Ledelse af det praktiske Livs Rørelser paa sit Fags Omraade. Jessen efterlader sikkert Savnet af det i Øjeblikket nøjeste Kjendskab til vort Lands Husdyrbrug, særlig hvad Kvægavlen angik, og tillige ogsaa til de os nærmest staaende fremmede Landes Avl og Brug, der øve en større eller mindre Indflydelse paa vort eget.

N. Bruun-Pedersen.
